

Представи за МЪЖЕСТВЕНОСТ И ЖЕНСТВЕНОСТ

Младежи от Якоруда, 50-те години на XX век

Всяка култура и общност изгражда свои представи за мъжественост и женственост, т. е. за необходимите мъжки и женски качества. Патриархалната общност извежда като значими за мъжа и жената различни нравствени ценности и добродетели.

Нравственият идеал, към който трябва да се стреми жената с оглед на предстоящата ѝ социална роля/на майка и стопанка/, обхваща широк спектър от качества и изисквания.

Като най-значима и висша добродетел се е разглеждало трудолюбието, а съответно мързелът - като най-голям порок. Това широко е отразено и в запазените песни, пословици и поговорки, които Николай Генчев определя като народна философия. От особено значение също бил майсторлъкът на момата, т. е. как работела - дали бързо, сръчно и красиво или бавно и трудно. Именно чрез тези си трудови умения, тя се откроявала и изпъквала от останалите жени. “Да е добра и чевърската работница.”; “Хората не харесват по кабайдата, а по работата.”; “Да не я мързи за всякаква работа.” Следователно, освен трудолюбива, жената трябва да умее да върши качествено множество дейности - да жъне, връзва снопи, готви, чисти, меси, преде, тъче и не на последно място - да може да гледа добре децата си.

След трудолюбието, на второ място като изискване се поставяли нравствените качества на жената, свързани с общуването и с хората в семейството, от които била зависима /мъж,

свекър, свекърва/ - да е уважителна, покорна и по-слушна. Посочените качества се определяли от вековните патриархални традиции в организацията на селския живот, където мъжът е господар и собственик.

Третата група качества, които се изисквали от патриархалната жена са свързани с общуването и с другите хора - да е кротка, блага, свенлива, милозлива, човечна, разбрана и гостоприемна.

Като най-лоши качества се възприемали мързелът, злобата, свадливостта и леността.

В “патриархалната философия” на положителния нравствен модел на социално поведение се противопоставял отрицателният. В ежедневието отрицателният пример се използвал много по-често като илюстрация на това, какво не бива да се прави. Усвояването на ценностни модели е ставало не чрез положителния, а чрез отрицателния модел, тъй като той е давал по-богати възможности за конкретно житейско илюстриране.

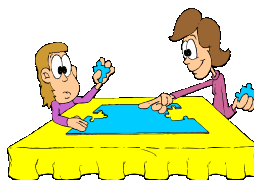
За разлика от ценностния модел за жената, този за мъжа е значително по-беден откъм качества и ограничен откъм изисквания. При него на първо място се поставяло трудолюбието: “Да е грижлив стопанин, да е способен, да знае добре да си гледа и пази земята! Да е пестелив и почтен!”.

На второ място - да не краде и посяга на чуждото. Според Н. Генчев /1987/, в основата на тази забрана стои дребнособственическият инстинкт, който регулира отношението на мъжа към общите притежания - гори, мери, пасища. “Не посяга на общото, защото не желае и никой да закача неговото.” За мъжа от съществено значение било да е набожен и уважителен към родителите си и възрастните хора.

Проведете анкета с вашите баби и дядовци за това “Каква трябва да е момата?” и “Каква не трябва да бъде?”. Задайте същите въпроси и за ергените. Запишете техните отговори.

Групово направете портрет на “идеалната мома” и “идеалния ерген”. Каква е била представата за мъжка и женска чест?

Анализирайте следния текст, като дискутирате въпросите след него:

“Станах мома, хубава и работна.

Ходехме на попрелки, а ергените сядаха до нас и си приказвахме. Всяка мома имаше китка на главата си и я даваше на ергенина, който тя иска. Бяхме много скромни, не е като сега да се хванат за ръцете, а ние някога ергенина те помоли да си свалиш китката от главата и да му я дадеш, а той я тури в джоба на палтото. Сега ергените не знаят къде живеят момите. А ние някога все сме стояли пред портата. Бяхме си някога по-скромни, ходехме си честни на мъжете, а сега младите се оженят и след два месеца вече си имат бебе. Лоша младеж. Някога не беше така. Аз четири месеца бях годеница, но си отидох у тях както си трябваше и ме беше срам от свекървата ми и тя ме милуваше. С това нещо /девствеността/ някога се е хляб яло, но сега младите не изтрайват. Сега вече снахите са свекърви, а свекървите снахи и свекървата иска много да мълчи.”

/Руфие, р. 1916, Искам човека да е приятен и да си правим моабет, 1998/

И мъжката гледна точка:

“Дай сега да видим какъв ни беше ергенският живот на нас през това време. Нас тогава не ни приемаха при жени. Жените, нали ви казах, че малко булят се като маймуни. Не можеш да я срещнеш, да и приказвай, защото ако правиш моабет с нея, татко ѝ ще те преследва и не върви никак. На седенките сме се качили на стълбите на по 4-5 метра. Обличат те едни дрипи и парцали да се закриват, ама стоиш само да зърнеш. През деня не можеш да я срещнеш да ѝ кажеш два лафа. Ние ги изживяхме ей така, мудно, дето се казва на тъмно. Така прекарахме нашия ергенски живот.” / Ибрахим, р. 1911, Искам човекът...!

Дебрен, 80-те години на XX век

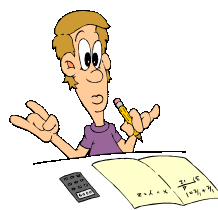
Въпроси за дискусия:

- Кои качества на момата се извеждат като най-ценни?
- Защо девствеността на момата е била ценност?
- Как сега вашата общност гледа на тази ценност?
- Какви са при вас ритуалите, свързани с установяването на девствеността на булката.

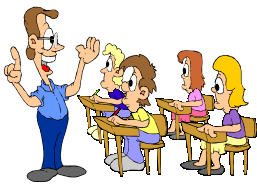
Организирайте с цялата група мозъчна атака по проблема: “Кои са причините всяко поколение да има свои представи за мъжественост и женственост”. Запишете на постер всички предложения.

След това ги анализирайте и обобщете.

Оцени по петобалната система качества, които са важни за теб и след това анализирайте резултатите по групи. Кои качества получиха най- висока оценка?

- образованост;
- смиреност;
- послушание;
- упоритост;
- религиозност;
- трудолюбие;
- скромност;
- интилигентност;
- амбициозност .

Анализирайте следните откъси от есета на ваши връстници. Съгласни ли сте с техните представи, с кои от тях и защо? Напишете в

къщи есе на тема: *“Моят идеал за жена/мъж”*.

Идеален мъж /момче/

“Аз си представям идеалният мъж така: да е работлив, с къса, черна коса, да ми се доверява, да не ми изменя, да има голяма, хубава къща и да е добър. Искам да уважава своите и моите родители и да е поне две години по-голям от мен, да си обича децата и да има своята вяра. Искам да е такъв, какъвто го избере моя Бог и да е чистотен и ми помага понякога в семейните задължения. Да бъде и с добро образование.” /Есе, Ф.Х - 8 клас/

“Според мен, тялото в днешно време влияе на много хора, защото хората не мислят за вътрешната му красота, а за външната. Тялото на едно момче може да въздейства на едно момиче с миризмата. Аз много харесвам момче, което се облича хубаво и се парфюмира с романтичен, екзотичен парфюм. Където и да ми не да оставя миризмата от себе си и да има добра хигиена на тялото. Аз харесвам момчета със светли очи, яко и мускулето тяло, много добре възпитан и с добри обноски” /Есе, А.Л. – 7 клас/

“Според мен една жена трябва да гледа външния вид на мъжа да е по нейния вкус, но трябва да гледа каква е душата му отвътре – дали е добър с голямо сърце. Трябва да се види дали уважава родителите си и как се отнася с тях. Мъжът отвън трябва да има големи мускули, да е с черна, къса коса, кафяви очи, висок, елегантен, с къща, отделна от родителите си и по възможност с хубава последен модел кола. Най-важното е да може да издържа семейството си. От-

вътре мъжът трябва да е много мъдър, да разсъждава правилно и да уважава своето и моето семейство. Едно момче, естествено е, че трябва да има и хигиена на тялото си, защото ако няма нужната хигиена ще е отблъскващо.” /Есе, А.И. - 8 клас/

Идеална жена /момиче/

“Аз първо виждам лицето на момичето. Ако не ми хареса, изобщо не я гледам повече, а ако ми хареса продължавам да разглеждам другите части на тялото. Момичето трябва да бъде високо, почти колкото мен, с тъмна коса до ра-

мената. Може косата ѝ да е на кичури, но не трябва да бъде дебела. Също така са важни облеклото и възрастта. Трябва да поддържа тялото си и носата ѝ да бъде по-малък. Също така много важен е и характера на момичето. Да слуша родителите си и мен, да е работна и да поддържа хигиена в къщата. И не трябва да е някоя проста чалгаджийка. Когато видя едно такова перфектно момиче ме обхваща странно чувство, което и аз не мога да обясня. Веднага се обръщам на другата страна и започвам да си мисля защо ме гледа така и дали ме харесва, или просто се бървика с мен.” /Есе, И. К. – 7 клас/

“Аз първо гледам вътрешната красота на момичето. Слушам я как говори, нахална ли е, говори ли глупости или скромно си мълчи. Гледам как се отнася с приятелките и родителите си – уважава ли ги или не, помага ли им, когато я накарат, отговаря ли се и какъв тон им държи.” /Есе, Ф. Г. – 8 клас/

Въпроси за дискусия:

- Какви качества на мъжа и жената се посочват като важни?
- По какво тези качества се различават от качества важни за поколението на вашите баби и дядовци?
- Кои са причините, довели до тези различия?

Запишете от вашите баби и дядовци любовни песни. Опитайте се да им направите анализ по следната схема и ги дискутирайте групово.

- Кои са техните герои?
- Как са описани?
- Какви качества и достойнства имат?
- Коя любов е трагична и защо?
- Какви са представите за женска хубост?
- Каква е идеалната мома и какъв е иде-